

Historia vitae, fatorum & obitus Caroli Nicolai Langii [...]

Autor(en): **Langius, Carolus Nicolaus**

Objekttyp: **Article**

Zeitschrift: **Museum Helveticum ad juvandas literas in publicos usus apertum**

Band (Jahr): - **(1748)**

Heft 12

PDF erstellt am: **30.04.2024**

Persistenter Link: <https://doi.org/10.5169/seals-394636>

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Inhalten der Zeitschriften. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern.

Die auf der Plattform e-periodica veröffentlichten Dokumente stehen für nicht-kommerzielle Zwecke in Lehre und Forschung sowie für die private Nutzung frei zur Verfügung. Einzelne Dateien oder Ausdrucke aus diesem Angebot können zusammen mit diesen Nutzungsbedingungen und den korrekten Herkunftsbezeichnungen weitergegeben werden.

Das Veröffentlichen von Bildern in Print- und Online-Publikationen ist nur mit vorheriger Genehmigung der Rechteinhaber erlaubt. Die systematische Speicherung von Teilen des elektronischen Angebots auf anderen Servern bedarf ebenfalls des schriftlichen Einverständnisses der Rechteinhaber.

Haftungsausschluss

Alle Angaben erfolgen ohne Gewähr für Vollständigkeit oder Richtigkeit. Es wird keine Haftung übernommen für Schäden durch die Verwendung von Informationen aus diesem Online-Angebot oder durch das Fehlen von Informationen. Dies gilt auch für Inhalte Dritter, die über dieses Angebot zugänglich sind.

Ein Dienst der *ETH-Bibliothek*

ETH Zürich, Rämistrasse 101, 8092 Zürich, Schweiz, www.library.ethz.ch

Historia
Vitæ, Fatorum & Obitus
CAROLI NICOLAI LANGII

*Lucernens. Helvet. Phil. & Med. D. Acad. Cœf. Leopoldino - Carolin. Societ. Reg. Prussicae, Phys.
Crit. Senens. & Scient. Bononiensis,
nec non Reip. Lucernensis
Senatoris.*

Græcis olim, & Romanis in usu fuisse constat, ut præclara Virorum virtute, doctrina, aut armis conspicuorum facta Posteris traderentur, his enim ea ratione ad sequelam stimulus excitabatur ac animus; illis vero post mortem quoque tribuebantur commerita Laudum encomia. Hunc insignem usum ab Antiquitate ad nos traductum esse testantur tot adumbrationes & Historiæ Vitæ, ac Fatorum Virorum nostri Ævi, de Patria, aut Republica literaria bene meritorum, quæ continuo divulgantur, & Posteritati speculi instar proponuntur, ut hæc Eos æmuletur, Nomina vero illorum memoriæ æternæ transscribantur.

Hujus æternæ memoriæ lauro dignus merito existimatur sedulus Naturæ Indagator **CAROLUS NICOLAUS LANGIUS** *Lucernens. Helvet. Phil. & Med. D. Acad. Cœf. Leopoldino Carolin. Societ. Reg. Prussicae Phys. Crit. Senens. & Scient. Bononiensis. nec non Reipubl. Lucernensis Senator.*

Hic

Hic vitam ingressus est in perantiqua Urbe Lucerna 18. Febr. 1670. Patre Joanne Jacobo Civis Lucernensi spectatissimo, ac Matre Catharina Probst, Matrona virtutibus sexum muliebrem condecorantibus exornatissima.

Infantiles, ac pueriles annos tralducebat apud Rev. suum Patruum D. NICOLAUM LANGIUM S. S. Theol. Doct. primo Ettiswilæ pagi Lucernensis Parochum vigilantissimum, dein Willisovii Civitatis sub eadem ditione sitæ Plebanum zelosissimum, nec non venerabilis Capituli Willisoviensis Decanum, ac Protonotarium Apostolicum, qui eidem viam ad Pietatem & reliquas Virtutes, tanquam christianæ Religionis & honestæ Vitæ fundamenta, quam ad prima litterarum rudimenta fideliter demonstravit, omnibus ejus libellis sapientissimi Regis Symbolum: *Initium Sapientiae Timor Domini*, præfigens, ut sic eam, quam auribus hauserat, doctrinam, oculis suis in omnibus libellis obviam frequentius perlegere coactus, memoria altius inprimat.

Cum interim Adolescentulus noster in dies semper majus in Virtutibus, & literis studium adhiberet; *Urit enim mature, quod vult urtica manere*, prælaudatus ejus D. Patruus eum Lucernam misit, ut in Gymnasio R. R. P. P. Societatis Jesu Virtutum ac studiorum exercitio animum omnimode excoleret, in quo magna cum laude pluribus suæ diligentiae præmiis, quæ Illustr. Senatus Lucernensis Juventuti studiosæ de virtutibus ac studiis beneritæ gratiosissime elargiri solet, quotannis condecoratus fuit.

Studiis Philosophicis operam dedit *Friburgi Bris-*
goiae, ad quæ in hac celeberrima Universitate ta-
 lem indefessam industriam, ac constantem di-
 scendi diligentiam adhibuit, ut 16. Dec. 1687.
 Artium Liberalium & Philosophiæ Baccalaurei dig-
 nitate exornari mereretur; Præter Philosophiam
 jam simul cursum confecit Theologiæ moralis,
 quam An. 1689. Lucernam rediens in Lyceo Lu-
 cernensi R. R. P. P. Societatis Jesu omni cum laude
 Doctrinæ, & morum repetiit. Interim prælauda-
 tus ejus D. Patruus, ut statum aut Ecclesiasticum,
 aut Laicum eligeret, illi serio instabat, qui tan-
 dem Providentiae divinæ Proximum arte medica
 adjuvandi suggestionem amplectens statui Laico se
 addixit, quam approbans Venerandus ejus Patru-
 us eum *Bononiam* Italiæ Urbem famosissimam mi-
 sit, in cuius inclyta Universitate Medicinæ funda-
 menta ab Excell. & Doctiss. Professore D. *JOAN-*
NE HIERONYMO SBARALEA cum tanta morum
 ac studiorum probitate excepit, ut etiam dignus
 existimaretur utriusque Universitatis pro Natione
 Germanorum Consiliarium agere, in quem die
 24. Nov. An. 1691. ad singularem Nominis sui
 gloriam electus fuit.

Non satis admiranda est nostri Medicinæ Candi-
 dati & addiscendi diligentia, & ea, quæ percep-
 rat, retinendi memoria, etenim hæc tanta erat,
 ut orationem e cathedra prolatam domi quasi de
 verbo ad verbum repetere potuerit: illa vero ita
 incircumscripta existebat, ut etiam præter totam
 diem, magnam noctis partem ad studia adhibere
 non dubitarit, a quibus ab amicis saepius vi avelli
 debuit, ut saltem aliquod temporis spatium recre-
 ationi,

ationi, ac animi relaxationi concederet. Tantæ igitur morum probitatis, assiduæ diligentiaæ, ac felicissimæ memoriæ ergo Langius, Deo charus, & Hominibus acceptus, triennalem Medicinæ cursum maximo cum applausu absolvit, & ad commeritos in Philosophia & Medicina summos aspiravit honores, quos tamen in Bononiensi Universitate obtainere non potuit. Agebantur enim eo tempore Nationem Germanicam inter & Italicam quædam Causæ & Lites, quæ omnibus Philosophiæ & Medicinæ Candidatis ad Doctoratus Gradum promovendis moram injecerunt: hujus impatiens Langius, ac Controversiarum subortarum compositionem non exspectare cupiens Romanum petiit, ut in præclarissima hujus antiquissimæ Urbis Universitate condignam tandem meritorum suorum coronam, cuius avidissimus erat, assequeretur.

In hac gloria studiorum Matre brevi voto suo potitus est, nam præmisso examine rigoroso, & Professione fidei, ut moris est, præstata, in frequenti Auditorio a Doctissimo Philosophorum, & Medicorum Collegio illi proponebantur ex Philosophia Textus 42. Libr. I. Phys. *Quod Contraria sint principia &c.* & ex Medicina Aphorismus Hippocratis 10. Sect. I. *Quibus statim vigor adest, hos tenuiter cibare oportet &c.* quos magna cum facundia exponere, & objectiones ac dubia inde facta subtiliter, & acute enodare calluit: Casum dein Medicum Pleuritidis subjunctum non minore eruditione pertractavit, ita ut a dicto Collegio concordi & unanimi Consensu, ac viva voce in Philosophia æque, ac Medicina Doctor judicatus, & procrea-

eus fuerit die 26. Nov. An. 1692. existente suo Promotore Excellent. ac Doctiss. D. Hieronymo Brasavolo Medico experientissimo, ac præsentibus perillustribus ac Excellent. D. D. Joanne Maria Lancisio Eminent. & Rev. D. Palutii Cardinalis de Alteriis Sacræ Romanæ Ecclesiæ Camerarii, inclytæque Romanæ Universitatis Cancellarii Vices gerente, & D. Carolo Valesio Almæ Urbis, totiusque status Ecclesiastici Protomedico generali.

Ornatus sic duplici Laurea Langius omnes eo intendit nervos, ut Artern medicam, quam tam egregie communi cum applausu comprehenderat, jam in ægrorum salutem cito, tuto, & jucunde impendere possit, totum igitur Praxi medicæ se dedicavit, effati Galeni optime gnarus: Multa esse in praxi, quæ nec dici, nec scribi possint, quam ut solidam addisceret Dominos Medicos ad ægros, præcipue eos, qui in Nosocomio Romano detinebantur, obsequiosissime comitatus est, & observationes in variis morbis adnotatas quotidie suo diario pratico intulit; Anatomicis præterea, Botanicis, Chymicis, ac Chirurgicis exercitationibus impigre operam navavit; magnam hac ratione experientiam nactus in praxi medica ingentes fecit progressus. Roma dein digressus alias ac celebriores Italiæ Urbes invisit, in quibus notabiliora, quæ in Philosophicis vel Medicis rebus conspicerat, suis diariis, quorum uuum erat practicum, alterum Anatomico-Chirurgicum, tertium Botanicum, aliud Chymicum, & aliud mixtum, inscribere minime supersedit.

Ex Italia redux *Friburgum Brisgoiae* repetiit, & in hac prælaudata Universitate, in qua jam pridem in studia Philosophica summa cum laude incubuit, & Artium Liberalium, ac Philosophiæ Baccalaurei dignitatem retulit, Ao. 1694. Theologiam speculativam cum maximo profectu frequentavit, ac demonstravit, quantum in quacunque Facultate, cui animum applicare voluerit, præstare valeat; Artem interim medicam nequaquam neglexit, sed practicas apud ægros, quos cum D. D. Medicis visitavit, factas observationes diligenter annotavit usui suo progressu temporis profuturas. *Augustam Vindelicorum* dein, aliasque Germaniæ Urbes migravit, ut & in his ea, quæ ad finem suum conducere possent, depromeret.

Gallia postmodum Langium suscepit, in cujus Regni Metropoli ille studia sua Physico-Medica ad tantum perfectionis gradum perduxit, ut suæ Vocationi satisfacere, ac ægros quoscunque consilio & arte sublevare satis idoneus effectus sit. In Nosocomio *Parisiensi* enim practicis Observationibus & Anatomicis exercitiis majorem diei partem impendit, reliquam vero ad studium Botanicum, quod tum sub celeberrimo Professore *Josepho Pitton Tournefortio* eximie florebat, adhibuit: indefessa sua in studiis diligentia, ac continuo in Anatomicis & Botanicis labore hujus clarissimi Botanici animalium & benevolentiam ita sibi devinxit Langius, ut singularem ac strictam amicitiam, peculiaremque existimationem Magni hujus Viri per totam ejus vitam obtinuerit, quod testantur plurimæ magno labore & peculiari industria exsiccatæ, Lucernam Langio transmissæ, Plantæ exoticæ, quas famo.

famosus ille Botanicus in itinere Orientali Regis Christianissimi Ludovici Magni iussu suscepto collegit.

Langius itaque Phil. & Med. Doctor, quatuor Linguarum Germanicæ scilicet, Latinæ, Gallicæ & Italicæ optime gnarus, laudibus ab Exteris cumulatus, ac profunda in Philosophia & Medicina Eruditione condecoratus in Patriam iterum se contulit, & nunc aliam in Mundo Personam agere incipit: Scientiam enim & Eruditionem, quas magno labore & studio acquisivit Discipulus, jam ad Dei gloriam, Proximique salutem applicare suscepit Doctor: eapropter ille nunc non tam considerandus, quam admirandus venit Medicus experientissimus, Philosophus profundus, Academicus clarissimus, Senator gravissimus, ac Pater familias solicitus.

Prima Praxeos medicæ specimina dedit in Legione Helveta per quatuor Urbes Silvestres Austriæ anterioris dispositas, in cuius Medicum Castrensem electus est 27. Febr. 1698. ab Illustriss. & Excell. D. Henrico Byrklino Tigurino. L. Barone de Hochburg, hujus Legionis, reliquarumque Copiarum Cæfarearum Austriæ anterioris Commendante Generali, postmodum Cæsareo Campi Marschallo Generali &c. & Illustriss. D. Jodoco a Fleckenstein Senatus Reip. Lucernensis interioris, Urbis Proprætore & dictæ Legionis Colonello.

Ut Langii dexteritatem & fortunam in curandis dictæ Legionis & aliorum circumjacentium locorum ægrotis provulgare inchoavit Fama, Civitas

Wal.

Waldishutana eum in *Physicum* suscepit ordinarium
15. Jul. 1699. Hujus exemplum secutus Rev. ac
Illustriss. S. Blasii in *Silva Hercynia* Abbas D. Au-
gustinus suum monasterium Ejusdem Curæ quoqua
commisit prima Januarii An. 1701. qui Ei stipen-
dium honorarium constituit, quale etiam Legio
Helveta, ac Civitas *Waldishutana* ei subministra-
verunt. Quot interim ille ægros sanitati pristinæ
restituerat, tot novas videbatur eundo acquisivisse
vires fama, nova semper ejus Nominis præconia
quaqua versum diffundens, ita, ut Viri Illustres
fere omnes finitimi ab illo suis morbis me-
delam exposcere non dubitaverint, inter quos pri-
marius exstitit Illustriss. & Excellent. D. *Franciscus*
Honorius Comes de Trautmansdorff Cæsareus ad Res-
publicas Helveticas Orator extraordinarius, qui
Sedem suæ Legationis Badæ Helvetiorum fixerat,
exinde Langii Fautor singularis factus.

Cum insuper Patria ejus ope indigeret, *Lucerna*
eum præclaris onustum meritis reducem vidit, ut
& huic ille sua consecraret officia. Nondum Lu-
cernæ consumperat annum, cum *Mediolanum* ac-
cessitus Illustriss. & Excellent. D. *Comitem Arcona-*
tum periculosisime decubentem cum maxima
quidem sui Nominis fama, sed etiam ingenti, cui
insidias certatim struebant & anceps Morbi exitus,
& æmolorum invidia, propriæ vitæ discrimine
mortis faucibus eripuerit; non minus Illustriss. &
Excellent. D. *Marchioni Viscontio*, Exercitus Cæsarei
Generali, & Urbis Mediolanensis Gubernatori,
Ejusque Familiæ Illustriss. plura ex arte medica
præsttit officia.

Jam non solum Helvetia, ejusque Vicinia famam Langii perceperant, sed & hæc ad Augustissimam Sacri Romani Imperii sedem fuit delata. Agebantur tum in Aula Viennensi Negotia Nuptialia inter Serenissimam Archiducem *Mariam Annam*, & Potentissimum Lusitaniæ Regem *Joannem V.* cumque hæc ex votis finienda essent, de Medico, qui Valetudinem tueatur Reginæ futuræ eligendo deliberabatur, & En! Langius noster non tam proponebatur, quam & invitatur: Literæ hac de causa ab Excellent. & Doctiss. Domino *Francisco Bosinger* Medico Cæsareo, & Excellent. & Doct. D. *Pio Nicolao Garelli* Serenissimi Archiducis Caroli ea ætate proclamati Regis Hispaniarum, postmodum Augustissimi Imperatoris Medico exaratæ Lucernam adveniebant initio An. 1708. quia vero animo fluctuavit Langius, utrum Regalis Archiatri fastigium quasi in strenam oblatum acceptare, aut Patriæ sua officia similiter expostulantis commodo se dicare beat, aliae non solum invitantes, sed & urgentes sui Magni Fautoris Illustriss. & Excellent. D. Comitis de Trautmansdorff Oratoris Cæsarei literæ ad amplectendam, quæ ultro offerretur, fortunam eum stimulabant: Sed alii cessit hanc, quam multi etiam auro obtinere tentarent, sortem, Patriæ cura magis, quam tam insolito Regii Archiatri splendore captus.

Patria igitur Langium sibi jam totum addictum, ac suo commodo unice intentum, defuncto doctissimo Viro D. *Rusconi* Medico excellentissimo Physicum constituit ordinarium, ac 29. Maji An. 1709. solito stipendio honoravit; qui Patriæ saluti hoc adhuc anno singulari studio invigilandi ansam
nactus

nactus est. Invasit enim circa finem Augusti Occidentales Territorii Lucernensis fines Epidemica extremitatum Corporis humani gangrænosa constitutio, quæ tam celeriter, & tacite in quibusdam invalescebat, ut digiti pedum aut eundo sponte deciderent, aut tibialia vel calceos exuendo in illis, ac si arte a pede fuissent abscissi, remanerent; præcedebant in aliis artuum sensus refrigerationis, livor & corrugatio cutis, torpor, sensus abolitio, ita ut tale membrum infectum lanceola vulneratum, nec incisionem sentiret, nec guttulam sanguinis effunderet, motu tamen difficiliore licet remanente, nigredo demum, ac tandem gangræna, qua membrum, si arte non separaretur, sponte sua decidebat absque tamen singulari reliqui corporis ægritudine. Hujus mali causam Langius, ab Illustriss. Patriæ Patribus de salute subditorum maximopere sollicitis ad loca infecta se conferre jussus, invenit in Siligine luxuriante, granis corruptis, nigricantibus, monstrosis copiosissime ob sita, cuius farinæ usus internus perniciosa hæc mala induxit, cumque dein in Autumno An. 1716. iisdem in locis, & ab eadem causa denuo repræsentaretur tragica hæc scena, ille ad Patriæ utilitatem hujus mali historiam, ejusque methodum medendi tam præservativam, quam curativam literis traditam ex Jussu Illustriss. Senatus in vernali lingua luci publicæ exposuit, cui annexuit observationes medicas plures aphoristice propositas, quas in praxi medica insigni cum diligentia annotavit.

Hæc inter & Pestis bovina per plures Europæ Provincias longe lateque graffans Patriæ, cuius fines attingere cœpit, devastationem minabatur, quæ tamen Dei T. O. M. Auxilio, & Superio-

rum Cura in ipso ortu iterum fuerat suffocata, cuius descriptionem & Medicamenta præsentanea in bonum publicum An. 1714. in lucem edere Langio committebat Illustriss. Superioritas; Quæ ei præterea An. 1720. gratiosissime imposuit, ut una cum sibi adjuncto Collega D. Mauricio Cappeler, Medico experientissimo, Fontes extra Urbem si-
tos, ac Incolis potum subministrantes investigaret, ac physice, & medice pertractatos Illi consignaret. Similem Exercitationem ac descriptionem Balnei *Unterschächenfis* ditionis Uraniæ eodem anno susci-
pere debuit Illustriss. Senatus Uraniensis sollicitatio-
ne; Tale demum scrutinium etiam instituit An. 1727. Fontis in Alpibus *Süssberg* dictis in eadem di-
tione siti, ac Illustriss. D. Josepho Antonio Piintener
de Braunberg Reipublicæ Uraniensis Landammanno,
ac Ejusdem Capitaneo proprii. Quæ tamen tria
Opuscula Hydrographica Juris publici nunquam
facta fuerunt.

Præter talia Exercitia Physico-Medica ille quo-
que particulare studium adhibuit in Anatomia,
plura quippe rariora præparata ingenti cum subti-
litate, ac magna industria perfecit, quorum adhuc
hodierna Conservatio Ejus diligentiae laudem con-
tinuo proclamat. Admodum acceptæ sine dubio
Mundo literato fuissent Meditatiunculæ circa ge-
nuinam Animæ Rationalis sedem in cerebro hu-
mano, ejusque medio, quo juvante illa 1. spe-
cies per nervos a sensibus externis ad cerebrum de-
latas immediate in se recipit, cognoscit, & rite
distinguit; 2. Actus suæ Voluntatis pariter per
nervos partibus subjectis in momento communi-
cat, & citius ictu oculi exercet; 3. Imaginatio-
nem,

nem, memoriam, aliasque Animæ functiones, ad quas hucusque Spiritus concurrere solebant, elicit, prosequitur, & peragit, qua occasione Auctor nonnulla proponere voluit de Passionibus Animi, earumque facili communicatione, & conjunctione cum prædictis Animæ functionibus, quam ob causam quandoque tam stupenda ac enormia Phœnomena & Phases in nostro hoc pauculo mundo excitantur, & apparent, nisi a quodam provido Animæ nisu tempestive & sedulo inhibeantur. Hæ Meditatiunculæ ab Auctore An. 1732. fuerunt incepæ, sed ob continuum valetudinarium statum non terminatæ.

Philosophi profundi Requisita undecunque adimplavit Langius, dum non exiguam Rei Botanicae dedit operam: testatur hoc Herbarium vivum valde perfectum ex plantis vel per propriam in itineribus Botanicis numerosissimam Collectionem, vel per gratiosam ab Amicis e Germania, Gallia, & Italia factam donationem comparatum, in quo Plantæ omnes Agri Lucernensis, pleræque totius Europæ, Orientales plurimæ a famosissimo *Tournefortio* transmissæ, ac submarinæ Anglicæ a celeberrimo D. *Joanne Gesnero* Medico Tigurino excellentissimo dono datæ particularem merentur existimationem. Exspectabat quidem mundus literatus Catalogum Plantarum circa Lucernam sponte nascentium typis mandandum, sed eum Langius Historiæ Naturali Urbis & Agri Lucernensis inserere decrevit, prout ex Idea illius inferius adducenda patebit.

Ad Animi a curis medicis defatigati relaxationem sensuum suorum objectum erant Lapidés figurati, quos cum maxima Nominis sui fama, & ingenti Literatorum applausu inter primos methodice per tractavit. Delectationis hujus ansam nactus est a curiositate erudita Illustriss. & Excellent. D. Comitis de Trautmansdorff magni Musarum Patroni, hic Lapidés figuratos non solum circa Badam Helvetiorum obvios, sed & plurimos in exteris regionibus repertos collegit, eosque in ordinem redigendi curam Langio commisit, qui deinceps hoc Museum Trautmansdorffianum primo in Idea Historiæ Lap. fig. Helvetiæ &c. An. 1705. postmodum 1708. in ipsa Historia Lap. fig. Helv. excellenti methodo descriptum, Venetiis propriis sumtibus excusum, ac tabulis æneis artificiosissime elaboratis ornatum in mundo literato communicavit; Præter hanc alia non minus circa hanc materiam erudita edidit scripta inferius adducenda. Hujus studii amore ita tenebatur, ut & ipse ejusmodi collectionem erigere statuerit, in quem finem plurima alpina suscepit itinera, & Lapidés figuratos aliaque sua consideratione digna copiose collegit, ac etiam ab Amicis e Portugallia, Hispania, Italia, Gallia, Germania, Batavia, Anglia, ac India Orientali & Occidentali magnis impensis recepit, quibus mediis Museum & quantitate & raritate Rerum Naturalium, non tantum Lapidum figuratorum, aliorumve Exoticorum, sed & Testaceorum marinorum fere omnium & præstantissimum exstruxit, quod ultimis Vitæ suæ annis in methodum adhuc exactiorem, assiduo oculis præfixum habens lemma: *Aërem feriet, nisi ab ipso dirigatur Objecto,* redagit, ac notabiliora in 300. incircā tabulis monochroma

chroma ad vivum a Filio, qui hanc Collectionem
de die in dies augmentare nititur, delineata, suo
forsan tempore æri incidenda, ac luci publicæ ex-
ponenda, adjunxit.

An. 1734. Academia Regia Scientiarum & Ar-
tium Burdegalensis Gallica ad pugnam philosophi-
cam provocavit Europæ Eruditos, & illum, qui
Lapidum generationem solide enodaverit, præmio
condecorare decrevit. Langius in hac materia
versatissimus non dubitavit componere Dissertatio-
nem de Lapidum Generatione, eorumque Princi-
piis, crystallinorum præcipue, quomodo nimi-
rum & a quo principio interno suas figuræ deter-
minatas ac regulares, angularem scilicet, acuminata-
tam, vel rhomboidalem, quadratam, aut plu-
res alias diversas acquirant, & an non propterea
quoque viventibus adnumerandi sint, qualique
vita fruantur &c. Lucernæ 22. Jan. 1735. Quam
ad Illustriss. D. Sarreau Academiæ Burdegalensis Se-
cretarium direxit, &, ut hæc ante mensem Ma-
jum, cuius prima dies ultimus præfixus erat ter-
minus quo literæ ab Academia reciperentur, se-
cure ad Ejusdem manus pertingat, cuidam Amico
Neocomi commisit; interim, cum & ipse ad
hunc aspiraret honorem, illam diutius retinens ex-
eunte Aprile Langio, nullam nactum se eam ulro
promovendi occasionem asserens, sui licet proprii
laboris fidelis viæ dux, remisit æmulus.

Ut denique & Patriæ saluti in Philosophicis
quoque consuleret, adorsus est An. 1725. Histori-
am naturalem Urbis & Agri Lucernensis, eamque
insigni cum eruditione & permulto labore jam

haud modice produxit, sed, cum itinera in hunc finem necessaria, Aquarum Mineralium &c. scrutinia ac probationes &c. non mediocres consume-rent sumtus, ob mediocria, quæ possidebat, fortunæ bona ab hoc desistere coactus est labore; Idea hujus Historiæ Naturalis Urbis & Agri Lucernensis sequens erat. Pars I. complectebatur Helvetiæ Descriptionem generalem, in cuius meditullio Urbs Lucerna situm habet, in Iida delineabatur Urbs & Ager Lucernensis. II Itia repræsentabat Montes, Alpes, Valles, Campos, & Prata Agri Lucernensis. IVta sistebat Lacus, Paludes, Fluvios, Rivos, Torrentes, Balnea, & Fontes. Vta exhibebat Incolas Urbis & Agri Lucernensis. in VIta descriebantur Animalia quadrupedia, Volumines, Pisces, Insecta, Cochleas, Conchas &c. & Dracones Agri Lucernensis. VIImam explebat Catalogus Plantarum in Agro Lucernensi sponte provenientium cum exacta omnium Silvarum descriptio-ne. in VIIIya enarrabantur Mineralia, Metalla, Marcasitæ, Fluores crystallini, Lrides, Salia, Terræ, Succi terrestres &c. IXna denique proponebat exactam Meteororum igneorum, aëreorum, aqueorum, terrestrium & aliarum rerum notabilium, quæ ad nostra usque tempora in Urbe aut Agro Lucernensi observata fuerunt, seriem.

Cum itaque Langii fama undique spargeretur, plurimi simili studio dediti scientia aut dignitate præstantissimi Viri ejus amicitiam ambire, commercium literarium cum illo conservare studuerunt. Præcipuos hos inter adducere liceat: In Portugallia erat Eminent. Cardinalis Josephus Firrau, tunc temporis adhuc ad Regem Portugalliae Nuntius Apo-
stoli-

stolicus. In Hispania D. Jacobus *Salvador Pharmacopœus Barcinonensis*: In Gallia Illustriss. & Rev. Ab. bas D. Joannes Paulus *Bignonius*. Illustriss. & Rev. D. Comes de Montioye Alsata I. E. Coll. Isteinensis Præpositus. Famosissimus Botanicus D. *Josephus Pitton Tournefortius*: In Italia sanctissimus Papa Innocentius XIII. de Comitibus tunc temporis adhuc Cardinalis. Eminent. Cardinalis *Gualtieri*. Illustriss. Excellent. Rev. ac Doctiss. D. D. Joannes Maria Lancisius Archiater Pontificis. D. P. *Philippus Bonanni Soc. Jesu Romani*. D. Marchio Caponius Canonicus, D. Petrus Antonius Michelius, Florentini: D. Josephus Monti, D. Rinaldo de Duglioli, D. D. Fratres Triumfetti, Bononienses: D. Antonius Valisnerius Patavinus. D. Cristinus Martinelli Patricius Venetus. D. Joannes Hieronymus Zannichelli Pharmacopœus Venetus: In Germania Eminent. Cardinalis de Lamberg. Eminent. Cardinalis Dominicus Passionei, ea ætate ad Aulam Cæsaream Nuntius Apostolicus. Illustriss. & Excellent. D. D. Comes de Trautmandorf Cæsareus ad Helvetos Orator. D. Comes de Metternich Regis Prussici ad Helvetos Orator. D. Baro Bondeli Ejusdem Regis ad Helvetos Ablegatus. Petillustres, Excellent. & Doct. D. D. Pius Nicolai Garelli Medicus Cæsareus, D. Lucas Schröckius Augusto-Vindelicus Acad. Cæs. Nat. Cur. Præses. D. Godefridus Gulielmus Leibnitius Hannoveranus Soc. Reg. Pruss. Præses. D. Joannes Georgius Kisner Medicus Francofurtensis, D. Joannes Kanold Breslaviensis. D. Michaël Rainoldus Rosinus Munda-Saxo. D. Franciscus Ernestus Brückmannus Guelpherbytanus. D. Joannes Henricus Linckius Pharmacopœus Lipsiensis: In Anglia Celeberrimus D. Eduardus Luidius Professor Oxoniensis: In Batavia Illustriss. & Excell.

D. D. Marchio Beretti Landi Ablegatus Regis Hispaniarum ad fœderatas Belgii Provincias. D. Petrus Valkenier olim fœderati Belgii ad Helvetos Orator. In Helvetia denique Excellent. ac Doctiss. D. D. Joannes Jacobus Scheuchzerus, D. Joannes Gesnerus, D. D. Mathias, & Joannes Rudolphus Lavateri, D. Joannes de Muralto, Tigurini. D. Albertus Ritterus Bernensis. D. Theodorus Zuijngerus Basileensis. D. Joannes Conradus Wepferus Schaphusianus &c. & plures alii Scientia, ac Doctrina pœclarissimi, Doctissimi, experientissimi, ac celeberrimi Viri.

Non autem tantum per commercium literarium, sed etiam ex scriptis Virorum omni eruditione pœcellentium circa Res Naturales, Physico-Medicas &c. edita Judicia ac sententias percipere studuit Langius, unde Autorum in omni facultate eminentium opera, sed selecta, juxta illud Senecæ: *non referre quam multos, sed quam bonos habere libros*, sibi comparavit, quæ Librorum Collectio brevi ita accrevit, ut Bibliotheca pro persona privata, sat ampla, ac optimè instructa vocanda mereretur.

Insignem per Europam promulgatam Langii in Scientia Philosophica, & Arte Medica Doctrinam sequebantur condigni Honores, quibus Exteri eum afficere laborabant. Inter hos prima fuit Academia Physico-Criticorum Senensis, quæ Langium suis membris 15. Dec. 1703. annumeravit. Academia vero Cæsareo-Leopoldina Naturæ Curiosorum eum in Membrum elegit 16. Cal. Nov. 1705. eique Nomen Archibii est impertita. Societas Scientiarum Regia Prussica 24. Maii 1709. eundem illi exhibuit honorem: quam denique Academia Scientiarum Bononiens-

noniensis 9. Febr. 1739. eum inter sua membra suscipiendo secuta fuit.

Et licet Academiæ Regiæ Scientiarum Parisino Gallicæ incorporari fortunam non habuerit, nihilominus ille singulari sibi duxit honori ab eadem eximum peculiaris affectus argumentum, quo illa percepto Langii cum Illustriss. & Rev. Abbe Bigonio circa res naturales literarum commercio, ei applaudere, ad illud continuandum eum animare, ac sibi communicandum exoptare ntitur in charta pergamena 13. Dec. 1713. ab Academiæ Secretario D. Fontanelle exaratum, subscriptione Illustriss. & Excellent. D. Præsidis Marschalli d' Etrée exornatum, ac Sigillo Academicō confirmatum recepisse.

In Patria quoque non deerant honores, qui Langii merita coronarent, etenim An. 1712. gravissimis Senatus Republicæ Lucernensis exterioris Ordinis membris adjunctus, & An. 1715. in præfectum *Knutwilensem*, gratiosissime est electus.

Silentio hic prætereundæ non sunt Notæ insignis existimationis, qua eum Viri doctissimi fovere, & in suis Scriptis magna cum laude citare solebant, quos inter numerantur: *Scheuchzerus* in sua *Oryctographia*. *Lancisius* in *Metallotheca Mercati*. *Helwing* in *Lithographia Angerburgica*: *A Melle de Echinitis Wagricis*, & de Lap. fig. Lubecensibus. *Mylius* in *Memorabilibus Saxoniae subterraneæ*. *Wolfart* in *Historia naturali Hassiae inferioris*. *Schütteus* in *Oryctographia Jenensi*. *Volckmannus* in *Silesia subterranea*, *Kanold* in *Museographia Neickelii*. *Beringer* in *Lithographia Wirceburgensi*.

Hiemerus in Capite Medusæ, *Erbardus* de Belemnitis Suevicis. *Bajerus* in Sciagraphia Musei sui. *Breynius* de Polythalamis. *Brückmannus* in Thesauro subterraneo Ducatus Brunsuigii. *Lesserus* in Lithotheologia, & alii. Academia Cæsareo-Leopoldina Naturæ Curiosorum Dec. III. Anni IX. & X. in appendice pag. 207. Langii Ideam Historiæ nat. Lap. fig. Helv. ejusque Viciniæ suis Ephemeridibus totam inserere non detrectavit. *Brückmannus* porro Epistolam itinerariam 77. Centuriæ primæ ei quoque adscripsit, & denique *Zanichellius* Epistolam de quodam Insecto aquatili, Venetiis 1727. in 8. cum figura. Nominis ejus inscriptam typis dedit.

Hæc inter studia non tantum sui Nominis, sed & generis perpetuitati consulere cupiens Langius matrimonium iniit 5. Nov. 1708. cum Patritii generis Virgine prænobili *Maria Barbara* nobilissimi Domini *Gulielmi Meyer* Senatoris consultissimi, & nobilissimæ Dominæ *Mariæ Elisabethæ Pfiffer ab Alzishoffen*, Filia virtutibus muliebribus abunde exornata, quæ eum octo Liberorum Patrem fecit, quorum primogenitus *Joannes Bernardus* An. 1710. in lucem editus octava suæ Vitæ die iterum æternitatem ingressus est. Hunc secuta est Filia *Maria Elisabetha* An. 1711. sed post 14. dies limina mortis intravit. Alius dein Filius e matris utero prodid 8. Dec. 1713. qui in sacro Baptismatis fonte *Beatus Franciscus Maria* vocatus, a Patre solicite educatus, ac ad virtutes & studia Physico Medica continuo adhibitus 3. Aug. An. 1733. in Universitate Parmensi cum maxima Parentum Consolatione Phil. & Med. Doctor creatus, ac demum defuncto Patre dile-

dilectissimo ab Illustriss. Senatu Physicus Ordinarius An. 1741. constitutus fuit; in matrimonium duxit 29. Jun. 1742. selectam, ac omni Virtutum de-
core conspicuam Virginem *Annam Elisabetham D.*
Antonii Ronca Civis Lucernensis spectatissimi, &
D. Mariae Elisabethae Brentanæ Matronæ piissimæ Fi-
liam 4. Jun. 1722. natam. An. 1714. mundum
hunc intravit itidem Filius *Josephus* dictus, qui uno
anno elapso iterum vivere desit. An. 1716. natus
est aliis filius *Josephus* quoque appellatus, qui ta-
men spatio unius anni mundo denuo valedixit.
Hujus vices supplevit Filia *Maria Anna* quæ 20.
Jan. 1720. primam lucem aspexit, & 1743. viro
clarissimo D. *Antonio Spadoni Luccensi* matrimonio
juncta in conjugio fortunatissimo apud Exteros ad-
huc inter vivos moratur. An. 1721. vitam in-
gressa est *Patientia*, quæ 4. dierum filia iterum
mortis victima cecidit. Ultimo denique Langium
Patrem salutavit alia Filia *Anna Catharina* dicta,
quæ spernens temporalia, ac meliorem eligens
partem in Monasterio Monialium Ordinis S. Bene-
dicti in Aw, Abbatiae Principali Einsidensi vicino
votis solennibus An. 1744. se Deo dedicavit, ac
commutato nomine, *Maria Maura* nunc quoque
in Oratione, & Corporis mortificetione Deo in-
servit.

De Educatione solicita Liberorum nil amplius
adnotandum venit, quam Symbolum: *Ora & la-
bora, & Deus aderit sine mora:* quo superstites Li-
beros continuo ad virtutes & labores animavit Pa-
ter.

In Patria Patronos, qui suam personam, fami-
liamque in adversis servarent, magnanimos Lan-
gio fortuna dedit, quorum Memoria ab Oblivio-

ne merito vindicanda existit. Erant autem sequentes.

Illustriss. Dominus D. *Jodocus a Fleckenstein* Legionis Cæsareo-Helvetæ Colonellus, Senatus Reip. Lucernens. interioris, & Urbis Proprætor.

Illustriss. Dominus D. *Ludovicus Christophorus Pfiffer*, Dominus in Wyer, Eques S. Ludov. Legionis Gallico . Helvetæ Colonellus , Excubiarum Regiarum Capitaneus, Senatus Reip. Lucernens. interiois, Urbis Bannerarius, & Proprætor.

Illustriss. Dominus D. *Christophorus Pfiffer*, Dominus in Altishoffen Senatus Reip. Lucernens. interioris.

Illustriss. Dominus D. *Beatus Franciscus Balthasar* Senatus Reip. Lucernens. interioris, & Urbis Vexillarius.

Morbis adeo multis non erat quidem infestatus Langius a Deo Naturam sat firmam obtinens. Odontalgia scorbutica hic frequentissima eum saepius vexabat. Annus 1720. illi admodum periculosus erat, quippe febre continua periculo plena ac diuturna correptus fuit , quam tamen Deo favente, & auxilio D. D. Medicorum feliciter superavit ; cum tamen vires labefactatas morbo jam superato restaurare non posset, Remedium necessitate ductus invenit insigne, quo se citissime pristinis viribus, & sanitati restituit, Arcanum nobilissimum ab eo Elixirum compositum dictum.

Anno

Anno suæ ætatis 63. in Februario invasit eum Insultus apoplecticus, qui eum loquela per 3. dies, motu vero sinistri lateris per aliquot menses privatum in lecto detinuit: ex hoc tempore Langius usque ad finem vitæ continuo valetudinarium agebat viribus & calore naturali orbatus, ita ut aëre frigidiusculo in æstate etiam oborto hypocaustum calefactum habere debuerit: quotannis dein circa solstitium hyemale in pejus ruebat, debilitas lateris paralitici majora sumebat incrementa, & sic in lecto usque ad æstatem summam se detinere cogebatur. Calore dein adveniente usque ad ultimos duos Vitæ suæ annos, licet cum magna difficultate Urbem egredi, & in circumiacentibus pratis animum suum exercitio Botanico, quod cum filio repetere admodum delectabatur, recreare potuit. Domi vero præcipue hyemali tempore in aliquale solamen, & lenimentum languidi & ægrotantis Corporis studiis Physico-Medicis semper inhæsit, ac si in his vires novas animi & corporis reperiret.

Tandem noster Langius febri continua 71. ætatis anno affectus 2. Maji 1741. Animam Creatori suo placida morte reddidit, Corpus Templo R. R. P. P. Sancti Francisci Conventualium commisit, & Nomen, atque virtutis & Doctrinæ Famam Memoriæ Posteritatis reliquit.

Opera, quæ publici Juris fecit Langius, sunt sequentia.

Idea Historiæ Naturalis Lapidum figurorum Helvetiæ, ejusque Vicinæ, in qua simul continetur Lactis Lunæ descriptio & usus medicinalis. Lucernæ. 1705. in 4.

Historia

Historia Lapidum figuratorum Helvetiae, ejusque Viciniæ, in qua non solum enarrantur omnia eorum genera, species & vires, æneisque tabulis repræsentantur, sed insuper adducuntur eorum loca nativa, in quibus reperiri solent, ut cuilibet facile sit eos colligere, modo adducta loca adire libeat. Venetiis. 1708. in 4.

Appendix ad Historiam Lap. fig. Helv. ejusque Viciniæ de miro quodam Achate, qui Coloribus suis imaginem Christi in cruce morientis repræsentat, cuius occasione quoque de aliis mirabilibus tam Achatum, quam aliorum lapidum figuris breviter agitur, quæ quidquam de Passione Domini coloribus suis exhibent, cum exacta descriptione Lapidis cruciferi, seu cruciati, ejusque Virium, & Icone prædicti miri Achatis. Typis Monasterii Einsidlensis. 1735. in 4.

Tractatus de Origine Lapidum figuratorum, in quo diffuse disseritur, utrum nimirum sint Corpora marina a diluvio ad montes translata, & tractu temporis petrifica ta, vel an a seminio quodam e materia lapidescente in terram generentur, quibus accedit accurata Diluvii, ejusque in terra effectuum descriptio cum dissertatione de generatione Viventium, Testaceorum præcipue, plurimorumque corporum a vi plastica auræ seminalis hinc inde delatae extra consuetam matricem productorum. Lucernæ. 1709. in 4.

Methodus nova & facilis Testacea marina pleraque, quæ buc usque nobis nota sunt, in suas debitas & distinctas Classes, Genera & Species distribuendi, nominibusque suis propriis structuræ potissimum accommodatis nuncupandi, apprime necessaria & utilis omnibus iis, qui eorum cognitionem ex fundamento scire cupiunt, & sibi ex illis museum regulare erigere tentant; nam in ea non solum

*solum reperient notas characteristicas cuiuscunque Classis
& Generis Testaceorum in ipsis Libri Titulis quam dili-
gentissime expressas, sed etiam nomina præcipuorum Au-
torum, qui illa describant, numerosque paginarum &
Tabularum, in quibus exposita & delineata occurunt,
ita ut e præsenti methodo, licet ob defectum Occasionis
tabulis æneis prorsus destituta, facile cuiusque testacei de-
scriptio & effigies inveniri possent, modo B. L. ad hoc
necessariis libris instructus sit: Multum insuper conduceat
ad Lapides figuratos marina repræsentantes rite distinguen-
dos, ad quem finem præcipue contexta est. Lucernæ.
1722. in 4.*

Beschreibung des Viech - Preßens, so sinther
1711. bis auf dieses Jahr 1714. in den vornehm-
sten Provinzen unserer wehrten Ebstissenheit entsetzlich
gewütet hat, darinn sein Ursprung und Ursachen
begriessen, die äußerliche und innerliche so wohl
Heilungs- als Bewahrungs - Mittel angezeiget,
und die nöthige Vorsorgen zu Beschützung ganzer
Länderen angezogen sind, aus Hochoberkeitlichem
Beselch zu Hilff und Trost eines ganzen untergebe-
nen Lands zusammen getragen, und an Tag gege-
ben. Lucern. 1714. in 8.

Beschreibung des bis dahin bey uns niemahls er-
hörtten und zu Zeiten sehr schädlichen Genusses der
Kornzapfen in dem Brodt, und des darauf folgen-
den unversehenen kalten Brands, darinn seine in-
nerliche und äußerliche Ursachen samt den erforder-
lichen Mittlen und Weiß des Auswachs und Ver-
giffung der Kornzapfen begriessen sind. Worbei
weitläufig von dem grossen Nutzen des natürlichen
Thaus, und hingegen von dem entsetzlichen Scha-
den des vergiffen Mühl-Thaus, daraus auch öfters
der

der Vieh-Presten entstehet, gehandlet wird. Ne-
ben einem kleinen Anhang etwelcher seltsamen und
zu der Arzney sehr nuzlichen Observationen. Lu-
eern. 1717. in 8. c. fig.

T A N T U M.

De